

نظارت آموزشی

فرایند نظارت آموزشی، مجتمع های آموزشی و پرورشی، سند تحول بنیادین

امیرحسین اورکی

سرشناسه : اورکی، امیرحسین، ۱۳۶۲-
 عنوان و نام پدیدآور : نظارت آموزشی : فرایند نظارت آموزشی، مجتمع های آموزشی و
 پرورشی، سند تحول بنیادین/مولف امیرحسین اورکی.
 مشخصات نشر : تهران: آرنا، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری : ۱۵۰ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۲۶-۲۲-۹
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا
 موضوع : راهنمایی آموزشی -- ایران
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۲ ع ۱۳/الف/۱۰۲۷/۵ LB
 رده بندی دیویی : ۳۷۱/۴
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۵۰۰۸۲

نشر آرنا

عنوان :	نظارت آموزشی
نویسنده :	امیرحسین اورکی
ناشر :	آرنا
طرح جلد :	مرتضی هانی
چاپ :	اول ۱۳۹۲
شمارگان :	۱۰۰۰ نسخه
شمارگان :	قیمت: ۵۰۰۰ تومان
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۷۰۲۶-۲۲-۹

www.arnapub.com

سپاس :

از پدرم که سپید گشت تا من سبز شوم

از مادرم که هم گشت تا من بایستم

از همسر و فرزندانم که روشنی می بخشند

از آموزگار کلاس اول دبستانم که چشم مرا به دریچه علم و دانش
گشود

و از اساتیدم که بر افروختند تا من تابنده شوم

پیشکش :

به پیشگاه پر فیض و ساحت نورانی آقای عصر ، مهدی موعود (عج) ،
آنکه با آمدنش از نهان جهان و طلوعش بر کهن ترین معبد توحید و
تلاؤ ناجی گونه اش بانگ دلربای خویش را ، به گوش توده های
ستمیدیده و سرگردان بشری برساند و به رسم ستم و ستمگری پایان
دهد و بنای عدل و داد و دانایی و شایستگی را پی نهد .

تقدیم به جامعه علمی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

فهرست مطالب

۸..... مقدمه

۱۱..... فصل اول: اهمیت و ضرورت نظارت و راهنمایی

تعریف اصطلاحات

تعاریف و ماهیت نظارت و راهنمایی آموزشی

۲۷..... فصل دوم: تاریخچه نظارت و راهنمایی

تاریخچه نظارت و راهنمایی در آموزش و پرورش ایران

نظارت و راهنمایی آموزشی و جایگاه آن در آموزش و پرورش ایران

فرایند نظارت و راهنمایی آموزشی

اصول نظارت و راهنمایی آموزشی

اصول حاکم بر ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

وظایف نظارت آموزشی

شرح وظایف راهنمایی تعلیماتی قبل و بعد از انقلاب اسلامی ایران

۵۱..... فصل سوم: کلیاتی درباره نظارت و راهنمایی

انواع نظارت

راهنمایی یا نظارت بالینی

شیوه ها و تکنیک های نظارت و راهنمایی

نظارت پذیری معلمان

کاربرد، هبری در نظارت آموزشی

نقش نظارت آموزشی در ایجاد بینش علمی معلمان و دانش آموزان

فصل چهارم: مدارس اثربخش و پیشرفت تحصیلی ۷۰

بهبود نظارت و راهنمایی آموزشی

موانع و محدودیت های اعمال نظارت کارآمد

خودارزیابی معلمان و تأثیر آن در پیشرفت تحصیلی فراگیران

منابع اختیار ناظران

حاکمیت روابط انسانی در نظارت

شاخص های جو سالم سازمانی

تضاد بین مدیران مدارس و راهنمایان آموزشی

فصل پنجم: ساختار مجتمع های آموزشی و پرورشی ۸۷

فصل ششم: کلیات سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ۹۷

هدف های کلان در سند تحول بنیادین

راهبردهای کلان در سند تحول بنیادین

هدف‌های عملیاتی و راهکارها در سند تحول بنیادین

چارچوب نهادی و نظام اجرایی تحول بنیادین آموزش و پرورش

فصل هفتم: پژوهش تاثیر نظارت و راهنمایی بر پیشرفت تحصیلی ۱۳۹

دید کلی..... ۱۶۳

منابع فارسی..... ۱۶۸

منابع انگلیسی..... ۱۷۲

www.ketab.ir

آموزش و پرورش به منزله یک نهاد مؤثر در تربیت و تأمین نیروی انسانی ماهر^۱، همزمان با خلقت انسان به عنوان یک نیاز اساسی و غیر قابل انکار مطرح بوده و در جهت هدایت و به کار گیری استعداد های بالقوه^۲ انسان حرکت نموده است. رشد و توسعه این نظام یکی از وجوه مشخص عصر ماست. متفکران و خردمندان، رشد و توسعه در تمام ابعاد مختلف جامعه را در دست با کفایت معلمان که به عنوان مهمترین نیروی آموزش و پرورش شناخته شده می دانند. چون معلمان فرهنگ سازان آموزش و پرورش بوده و مبدأ تمام تحولات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جامعه آموزش و پرورش می باشند. لذا شایسته است این نهاد عظیم از یک بنیه قوی برنامه ریزی و جریان ارتباطی صحیح درونی و بیرونی جهت آینده ای روشن، امیدوارکننده و پیشرو برخوردار باشد.

پیشرفت و بهورزی هر جامعه ای منوط به شکوفایی استعداد های نیروی انسانی آن جامعه و حداکثر استفاده و بهره برداری از امکانات و منابع جامعه می باشد. در این رابطه، شکوفایی استعداد های آینده سازان جامعه به عنوان یک منبع بسیار غنی، از اهمیت شایانی برخوردار است، که این مسؤولیت عظیم بر دوش نظام تربیتی جامعه می باشد و معلم که به عنوان یکی از عوامل مهم اجرایی نظام تعلیم و تربیت به طور مستقیم با دانش آموزان سر و کار دارد، می تواند موجبات سر کوبی و یا شکوفایی این استعداد ها را فراهم آورد. لذا لازم

---

^۱ - Skillful

^۲ - Potential Intelligence

است برنامه ریزان و سیاستگذاران توجه خاصی به این نهاد مقدس و نیروهای انسانی موجود و مورد نیاز آینده آن داشته باشند.

با توجه به اهمیت آموزش و پرورش و نقش مهم آن در ادامه حیات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جامعه و تربیت نیروی انسانی مورد نیاز جامعه، باید درصد زیادی از امکانات منابع و سرمایه های دولت به این نهاد اختصاص داده شود، تا با استفاده از این امکانات و سرمایه ها آموزش و پرورش بتواند جوابگوی نیازهای جامعه باشد.

لازمه رسیدن به این مقصود با توجه به محدود بودن منابع، این است که برنامه ریزان آموزشی، از یک سیستم نظارت^۲ و ارزیابی^۳ توانا بهره مند باشند، اهمیت این موضوع امروزه باعث شده تا نهاد تعلیم و تربیت، بخشی را به نام نظارت و راهنمایی آموزشی^۵ در خود به وجود آورده تا در جهت بهبود کیفیت و استفاده صحیح از این امکانات و همچنین ارائه روشهای جدید در امر مهم آموزش به معلمین کمک کند.

راهنمایان آموزشی که امروزه به عنوان محور اصلی نهاد نظارت انجام وظیفه می کنند بر آنند تا با انجام راهنماییهای به موقع در زمینه دانش افزائی، کارآموزی، بازآموزی و همچنین کمک به معلمان در جهت رفع مشکلات آموزشی آنان برآیند و از جهت دیگر به عنوان هماهنگ کننده بین سایر قسمت های مدرسه با آموزش و پرورش و نهادهای دیگر جامعه و حل مسائل بهداشتی، روانی، اجتماعی و آموزشی دانش آموزان قدم بردارند.

---

^۲ - Supervision

^۳ - Evaluation

^۵ - Instructional Supervision

در نظام آموزشی هر جامعه دانش آموزان محور اصلی فعالیت و تصمیم گیری می باشند و تمام عوامل حول محور تربیت آنها می چرخد، حال اگر بخواهیم سرمایه های مادی و معنوی صرف شده در این زمینه از بین نرود باید سعی در متمرکز کردن نیروها روی آموزش کنیم.

اگر اعتقاد داریم که کشور باید در تمام زمینه ها رشد و توسعه پیدا کند و به خود کفایی برسد، باید به آموزش و پرورش و روشهای نظارت و راهنمایی کارآمد توجه کنیم، که به کمک آن معلمین باید مؤثر ترین روشها و تکنیکهای تدریس را به کار گیرند و اهداف را آن طور که باید شناخته و درک کنند. هدف نظارت و راهنمایی این است که کلیه معلمین بدون توجه به سنوات تدریس آنها می توانند مهارت های جدیدی کسب کنند و همچنین مهارت های قبلی خود را بهبود بخشند.

بر همین اساس آنهایی که این کوشش ها را در آموزش و پرورش هدایت می کنند، باید آموزش را به طور مؤثر و مستمر ارزشیابی کنند و از تحقیقات و نتایج جدید در این زمینه آگاهی داشته باشند و با توجه به اهمیت آموزش و پرورش در نظام مقدس جمهوری اسلامی و اهداف والای آن برای پرورش انسانهای صالح، ماهر، رشید و متعهد که این وظیفه سنگین و حساس بر عهده این نهاد می باشد، لازم است برنامه ریزان و مسئولان نظام، از هیچگونه امکانات مادی و معنوی در امر مهم تعلیم و تربیت دریغ ننمایند.